

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Δίκαιο και Πολιτική Περιβάλλοντος: Πηγές και Αρχές του Διεθνούς Περιβαλλοντικού Δικαίου

Δρ. Παντελής Στ. Βογιατζής
Μηχανικός – Νομικός Περιβάλλοντος
B.Eng, MSc, DEA, PhD

Αυτό που νομίζουν οι νομείς για
συμφέρον τους είναι ο νόμος,
αντίθετος τις περισσότερες φορές
του Δικαίου και της Δίκης

(Ησιόδου, Έργα..., 264,250-1)

Εισαγωγή

- Τι σημαίνει ο όρος περιβάλλον;
  - Γιατί να προστατεύσουμε το περιβάλλον;
  - Η παγκόσμια διάσταση του περιβάλλοντος
  - Τι είναι το διεθνές δίκαιο περιβάλλοντος;
  - Ο ρόλος της νομοθεσίας στην προστασία του περιβάλλοντος
  - Το παρόν περιβαλλοντικό δίκαιο προστατεύει το περιβάλλον;
-

Εισαγωγή

Η άνθιση της τεχνολογίας και της οικονομικής ανάπτυξης

Εισαγωγή

Ο πλανήτης γη ζει το θαύμα της τεχνολογικής επανάστασης, αλλά οι συνέπειες σκληρές....

- Η ατμόσφαιρα πολλών πόλεων έχει ξεπεράσει τα όρια συναγερμού
  - Εκατομμύρια εκτάρια δασών καταστράφηκαν
  - Πολλά ποτάμια και λίμνες μολύνθηκαν
  - Η ζωή σε πολλές θάλασσες και ακτές έχει υποβαθμιστεί
  - Η μόλυνση της ατμόσφαιρας του πλανήτη και η κλιματική αλλαγή αποτυπώνεται με υπαρκτά και μετρήσιμα στοιχεία
  - Κινδυνεύει η βιοποικιλότητα και αρκετά απειλούμενα είδη της πανίδας και χλωρίδας εξαφανίζονται
-

Εισαγωγή

Η μεγάλη αλήθεια είναι ότι ...
η χωρίς μέτρο οικονομική ανάπτυξη

Προκαλεί

περιβαλλοντική υποβάθμιση

Εισαγωγή

Ο πλανήτης γη νοσεί...

...πάσχει από δύο ασθένειες

Την υπανάπτυξη (under-development)

και

Την υπερανάπτυξη (over-development)

Και το σημερινό μοντέλο
ανάπτυξης σχετίζεται άμεσα
και στενά με...

Αρνητικές περιβαλλοντικές
επιπτώσεις

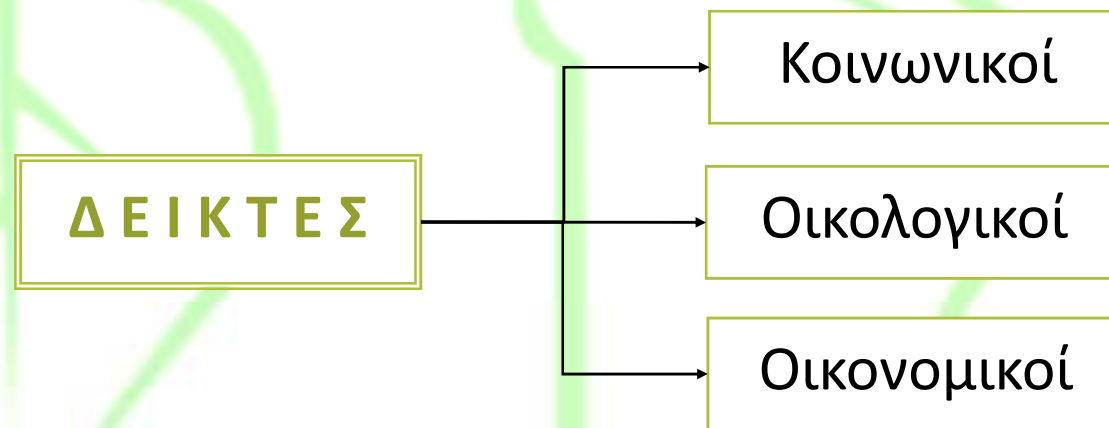

Αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις

Εισαγωγή

ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ~ **ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

Η συνισταμένη = Balance = Αειφορία

Βιώσιμη Ανάπτυξη

Εισαγωγή

Ζητούμενο

Η αειφορία των φυσικών πόρων
με άλλα λόγια
η Βιώσιμη Ανάπτυξη

Ενότητα 1: Περιβαλλοντικές Συνδιασκέψεις

4 περίοδοι εξέλιξης του Διεθνούς Δικαίου Περιβάλλοντος:

- Συνδιάσκεψη της Στοκχόλμης (1972)
  - Συνδιάσκεψη του Ρίο (1992)
  - Συνδιάσκεψη του Γιοχάνεσμπουργκ (2002)
  - Συνδιάσκεψη του Ρίο +20 (2012)
-

1^η Περίοδος

- Η ίδρυση της Χάρτας του ΟΗΕ (1945) εξασφάλισε την απαιτούμενη πλανητική διαχείριση των θεμάτων και κρίσεων
- Από την ίδρυση του ΟΗΕ (1945) και μέχρι την δεκαετία του '70 η διεθνής κοινότητα δεν επέδειξε την πρέπουσα ευαισθησία νομοθετικής κατοχύρωσης δράσεων για το περιβάλλον

1^η Περίοδος - Συνδιάσκεψη της Στοκχόλμης (1972)

Stockholm Summit 1972
United Nations Summit on
the Human Environment

113 Κράτη προέβηκαν σε:

- Ψήφισμα για θεσμικά και χρηματοοικονομικά μέσα
  - Στην υιοθέτηση Διακήρυξης που περιέχει 26 Αρχές (Stockholm Declaration)
  - Στην κατάρτιση Σχεδίου Δράσης που περιέχει 109 συστάσεις (Action Plan)
-

1^η Περίοδος - Συνδιάσκεψη της Στοκχόλμης (1972)

Stockholm Summit 1972

United Nations Summit on the Human Environment

21^η Αρχή της Διακήρυξης της Στοκχόλμης

- *Τα κράτη έχουν, σύμφωνα με το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και τις αρχές του διεθνούς δικαίου, το κυρίαρχο δικαίωμα να εκμεταλλεύονται τους δικούς τους πόρους σύμφωνα με τις περιβαλλοντικές πολιτικές τους και την ευθύνη να εξασφαλίσουν ότι οι δραστηριότητες που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία ή τον έλεγχό τους δεν προκαλούν ζημίες στο περιβάλλον άλλων κρατών ή περιοχών πέρα από τα όρια της εθνικής τους δικαιοδοσίας.*

2^η Περίοδος - Συνδιάσκεψη του Ρίο (1992)

- Η Συνδιάσκεψη του Ρίο με τη συμμετοχή 176 Κρατών οδήγησε στην υιοθέτηση των κάτωθι νομικά μη-δεσμευτικών κειμένων :
  - Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (Rio Declaration)
  - Ατζέντα 21 (Agenda 21)
  - Δασικές Αρχές
- Δύο σημαντικές νομικά δεσμευτικές συμφωνίες τέθηκαν προς υπογραφή και κύρωση:
  - Η Σύμβαση για την Βιολογική Ποικιλότητα (CBD)
  - Η Σύμβαση Πλαίσιο για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC)

Συνδιάσκεψη του Ρίο (1992)

Αποτελέσματα της Διάσκεψης του Ρίο

- Πολιτική δέσμευση για βιώσιμη ανάπτυξη.
- Υιοθέτηση Σχεδίου Δράσης με συγκεκριμένους στόχους
- Ενσωμάτωση των πυλώνων της βιώσιμης ανάπτυξης
- Ενίσχυση της παγκόσμιας ατζέντας: νέες ιδέες
- Ανάλυση του **Σχεδίου Δράσης** με τους ακόλουθους άξονες:
  - Δίκαιη διακυβέρνηση
  - Εξάλειψη της φτώχειας
  - Υδάτινοι πόροι
  - Πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης
  - Ενέργεια
  - Χημικά προϊόντα
  - Βιοποικιλότητα και φυσικοί πόροι
  - Υγεία
  - Παγκοσμιοποίηση και εμπόριο

3^η Περίοδος - Συνδιάσκεψη του Γιοχάνεσμπουργκ – (2002)

- Η Διακήρυξη του Γιοχάνεσμπουργκ αποτέλεσε το πιο σημαντικό αποτέλεσμα της Συνδιάσκεψης:
  - Τα Κράτη δεσμεύτηκαν για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης
  - Η Διακήρυξη είναι πιο γενικόλογη δήλωση σε σχέση με την αντίστοιχη Διακήρυξη του Ρίο
- Υιοθετήθηκε Σχέδιο Δράσης (Johannesburg Plan of Implementation)
- Αντί για νέες συμφωνίες μεταξύ των κυβερνήσεων, η Συνδιάσκεψη οργανώθηκε ως επί το πλείστον γύρω από περίπου 300 «πρωτοβουλίες συνεργασίας»
  - Αποτελούν το βασικό μέσο για την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας (Millennium Development Goals)
- Επιτεύχθηκε συμφωνία για την αποκατάσταση των εξαντλημένων αποθεμάτων αλιείας για το 2015.

4^η Περίοδος - Συνδιάσκεψη του Ρίο +20 (2012)

- Υιοθέτηση μη-δεσμευτικού κειμένου εργασίας με τίτλο «Το μέλλον που θέλουμε». 192 Κράτη ανανέωσαν τις πολιτικές τους δεσμεύσεις ως προς την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Κύρια σημεία:
  - Η υποστήριξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης σε διεθνές επίπεδο
  - Ενδυνάμωση της UNEP με σκοπό την ανάδειξή της ως Διεθνή Περιβαλλοντική Αρχή
  - Τα Κράτη συμφώνησαν να βρουν εναλλακτικές μεθόδους υπολογισμού του ΑΕΠ λαμβάνοντας υπόψη περιβαλλοντικές και κοινωνικές παραμέτρους
  - Επισημάνθηκε η αναγκαιότητα αποκατάστασης της βιωσιμότητας των ωκεανών
  - Επιβεβαιώθηκαν οι δεσμεύσεις για τη σταδιακή κατάργηση των ορυκτών καυσίμων

Ενότητα 2: Πηγές Διεθνούς Δικαίου Περιβάλλοντος

- Διεθνείς Συμβάσεις, Πρωτόκολλα και Σύμφωνα Κατανόησης (MOU)
  - Εθιμικό Δίκαιο (Customary law)
  - Δικαστικές Αποφάσεις (ICJ)
  - Γενικές Αρχές Διεθνούς Δικαίου Περιβάλλοντος
-

Διεθνείς Συμβάσεις

Συμβάσεις

- Οι Συμβάσεις διέπονται από τη Σύμβαση για το Δίκαιο των Συνθηκών, η οποία υπεγράφη στη Βιέννη στις 23 Μαΐου, 1969.
- Αποτελεί έναν γενικό όρο που καλύπτει όλες τις συμφωνίες που διέπονται από το διεθνές δίκαιο και που συνάπτονται μεταξύ δύο ή περισσότερων νομικών φορέων, ανεξάρτητα από επίσημη ονομασία τους. Ως εκ τούτου, οι Συμβάσεις μπορεί να συνάπτονται μεταξύ:
  - i) Κρατών
  - ii) Διεθνών Οργανισμών και Κρατών
  - iii) Διεθνών Οργανισμών με τη δυνατότητα να συνάπτουν Συμβάσεις
- Ο όρος Σύμβαση, σημαίνει ότι τα μέρη προτείνουν να δημιουργήσουν δικαιώματα και υποχρεώσεις που είναι εφαρμοστέα σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο (Σύμβαση της Βιέννης του 1969).

Διεθνείς Συμβάσεις

Πρωτόκολλα

- Το Πρωτόκολλο έχει τα ίδια νομικά χαρακτηριστικά με τη Σύμβαση
  - Ως όρος χρησιμοποιείται συνήθως για να περιγράψει συμφωνίες οι οποίες είναι λιγότερο επίσημες σε σχέση με τις Συμβάσεις
  - Το Πρωτόκολλο τροποποιεί, συμπληρώνει ή διευκρινίζει μια πολυμερή Σύμβαση
  - Το πλεονέκτημα του Πρωτοκόλλου είναι ότι μπορεί να εστιάσει σε μια συγκεκριμένη πτυχή της Σύμβασης με κάθε λεπτομέρεια.
-

Διεθνείς Συμβάσεις

Μνημόνιο Κατανόησης (MoU)

- Ο όρος συχνά χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει μια λιγότερο επίσημη διεθνή πράξη σε σχέση με τις Διεθνείς Συμβάσεις. Χρησιμοποιείται επίσης για τη ρύθμιση τεχνικών θεμάτων ή λεπτομερειών
  - Ένα Μνημόνιο Κατανόησης αποτελείται συνήθως από ένα ενιαίο όργανο και θα συγκαλείται μεταξύ κρατών ή/και διεθνών οργανισμών
  - Τα Ηνωμένα Έθνη θεωρούν τα Μνημόνια Κατανόησης ως δεσμευτικά
-

Διεθνείς Συμβάσεις

Διαδικασίες

- Όλα τα κράτη έχουν την δυνατότητα να συνάπτουν Συμβάσεις
- Το κείμενα των Συμβάσεων μπορούν να εγκρίνονται με αμοιβαία συναίνεση των κρατών που συμμετέχουν στη σύνταξη ή μέσω διεθνών διασκέψεων με πλειοψηφία δύο τρίτων των μελών με δικαίωμα ψήφου
- Οι Διεθνείς Συμβάσεις τίθενται σε ισχύ από τα Κράτη Μέλη σε ημερομηνία η οποία συμφωνείται από κοινού
- Τροποποιήσεις, υπαναχώρηση, ακυρώσεις, ερμηνεία, θεματοφύλακας, και εγγραφή

Εθιμικό Δίκαιο

- Το εθιμικό διεθνές δίκαιο αποτελούν οι πτυχές του διεθνούς δικαίου που απορρέουν από συνήθεια.
- Μαζί με τις γενικές αρχές του δικαίου και των συνθηκών, το εθιμικό δίκαιο θεωρείται από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, νομικούς και νομοθέτες, τα Ηνωμένα Έθνη, και τα κράτη μέλη της ως πρωτογενής πηγή του διεθνούς δικαίου:
  - το Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου αναγνωρίζει την ύπαρξη του εθιμικού διεθνούς δικαίου στο άρθρο 38 (1) (β)
  - έχει ενσωματωθεί στη Χάρτα των Ηνωμένων Εθνών σύμφωνα με το άρθρο 92
- Η συντριπτική πλειοψηφία των κυβερνήσεων του κόσμου αποδέχεται κατ' αρχήν την ύπαρξη του εθιμικού διεθνούς δικαίου, αν και υπάρχουν πολλές διαφορετικές απόψεις ως προς την φύση των κανόνων που περιέχονται σε αυτό.

Δικαστικές Αποφάσεις (ICJ)

- Όπως αναφέρεται στο άρθρο 93 της Χάρτας των Ηνωμένων Εθνών, όλα τα 193 μέλη του ΟΗΕ είναι αυτοδικαίως συμβαλλόμενα μέρη του καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης.
  - Το Διεθνές Δικαστήριο διαχειρίζεται τις ακόλουθες υποθέσεις:
    - Επίμαχα ζητήματα
    - Γνωμοδοτήσεις
  - Το Δικαστήριο παράγει δεσμευτικές αποφάσεις μεταξύ των κρατών που συμφωνούν να συμμορφώνονται με το περιεχόμενό τους.
  - Το Δικαστήριο εκδίδει γνωμοδοτήσεις μόνο για συγκεκριμένα όργανα των Ηνωμένων Εθνών και τους οργανισμούς.
-

Ενότητα 3: Βασικές Αρχές του Διεθνούς Δικαίου Περιβάλλοντος

- Κυριαρχία πάνω στους φυσικούς πόρους
  - Προληπτική δράση
  - Προφύλαξη
  - Ο ρυπαίνων πληρώνει
  - Κοινή αλλά διαφοροποιημένη ευθύνη
  - Καλή γειτονία και διεθνής συνεργασία
  - **Βιώσιμη ανάπτυξη**
-

Κυριαρχία πάνω στους φυσικούς πόρους

■ 21^η Αρχή της Διακήρυξης της Στοκχόλμης

- Τα κράτη έχουν, σύμφωνα με το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και τις αρχές του διεθνούς δικαίου, το κυρίαρχο δικαίωμα να εκμεταλλεύονται τους δικούς τους πόρους σύμφωνα με τις περιβαλλοντικές πολιτικές τους και την ευθύνη να εξασφαλίσουν ότι οι δραστηριότητες που εμπíπτουν στη δικαιοδοσία ή τον έλεγχο τους δεν προκαλούν ζημιές στο περιβάλλον άλλων κρατών ή περιοχών πέρα από τα όρια της εθνικής τους δικαιοδοσίας.

■ 2^η Αρχή της Διακήρυξης του Ρίο

- Τα κράτη έχουν, σύμφωνα με το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και τις αρχές του διεθνούς δικαίου, το κυρίαρχο δικαίωμα να εκμεταλλεύονται τους δικούς τους πόρους σύμφωνα με τις περιβαλλοντικές και αναπτυξιακές πολιτικές τους και την ευθύνη να διασφαλίσουν ότι οι δραστηριότητες υπό τη δικαιοδοσία ή τον έλεγχο τους δεν προκαλούν βλάβες στο περιβάλλον άλλων κρατών ή περιοχών πέρα από τα όρια της εθνικής τους δικαιοδοσίας

Προληπτική Δράση

- Η Αρχή της Προληπτικής Δράσης εμπεριέχεται άμεσα ή και έμμεσα στο περιεχόμενο των Διακηρύξεων της Στοκχόλμης (Αρχές 6, 7, 15, 18 και 24) και του Ρίο (Αρχή 11).
  - Η υποχρέωση προληπτικής δράσης, σε αντίθεση με την 21^η Αρχή της Διακήρυξης της Στοκχόλμης και την 2^η Αρχή της Διακήρυξης του Ρίο, αποσκοπεί στον περιορισμό των περιβαλλοντικών ζημιών.
  - Η Αρχή της Προληπτικής Δράσης απαιτεί την ανάληψη δράσεων σε πρώιμο στάδιο και εφόσον είναι εφικτό προτού συμβεί οποιαδήποτε επίπτωση στο περιβάλλον.
-

Αρχή της Προφύλαξης

- Ο Παγκόσμιος Χάρτης για τη Φύση, ο οποίος εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1982, ήταν η πρώτη διεθνής επικύρωση της αρχής της προφύλαξης.
- Η αρχή αυτή εφαρμόζεται για πρώτη φορά σε μια διεθνή συνθήκη, όπως στις αρχές του 1987 στο Πρωτόκολλο του Μόντρεαλ και έκτοτε στις περισσότερες περιβαλλοντικές Συμβάσεις.
- Διατυπώνεται με σαφήνεια στην 15^η Αρχή της Διακήρυξης του Ρίο:
  - *Προκειμένου να προστατευθεί το περιβάλλον, η προληπτική προσέγγιση πρέπει να εφαρμόζεται ευρέως από τα κράτη ανάλογα με τις δυνατότητές τους. Όπου υπάρχουν απειλές σοβαρής ή μη αναστρέψιμης βλάβης, η έλλειψη πλήρους επιστημονικής βεβαιότητας δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως λόγος για την αναβολή οικονομικώς αποδοτικών μέτρων για την πρόληψη της υποβάθμισης του περιβάλλοντος.*
- Η Αρχή παρέχει τη βάση για έγκαιρη διεθνή νομική δράση για την αντιμετώπιση των ιδιαίτερα απειλητικών περιβαλλοντικών θεμάτων.

Ο ρυπαίνων πληρώνει

- Αρχή 16 της Διακήρυξης του Ρίο:
  - *Οι εθνικές αρχές θα πρέπει να προσπαθήσουν να προωθήσουν την εσωτερική του περιβαλλοντικού κόστους και τη χρήση οικονομικών μέσων, λαμβάνοντας υπόψη την προσέγγιση ότι ο ρυπαίνων θα πρέπει, κατ' αρχήν, να επωμίζεται το κόστος της ρύπανσης, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη το δημόσιο συμφέρον και χωρίς στρέβλωση του διεθνούς εμπορίου και επενδύσεων*
- Στο περιβαλλοντικό δίκαιο, η Αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» θεσπίστηκε για να κάνει το πρόσωπο που είναι υπεύθυνο για την πρόκληση της ρύπανσης υπεύθυνο για την πληρωμή των ζημιών που προκαλούνται στο φυσικό περιβάλλον.
- Θεωρείται ως ένα περιφερειακό έθιμο, λόγω της ισχυρής υποστήριξης που έχει λάβει από τις περισσότερες χώρες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ).

Κοινή αλλά διαφοροποιημένη ευθύνη

- Αρχή 7 της Διακήρυξης του Ρίο:
    - *Τα κράτη μέλη συνεργάζονται με πνεύμα παγκόσμιας εταιρικής σχέσης για τη διατήρηση, προστασία και αποκατάσταση της υγείας και της ακεραιότητας των οικοσυστημάτων της Γης. Λόγω των διαφορετικών συνεισφορών στην παγκόσμια υποβάθμιση του περιβάλλοντος, τα κράτη έχουν κοινές αλλά διαφοροποιημένες ευθύνες. Οι αναπτυγμένες χώρες αναγνωρίζουν την ευθύνη που φέρουν για τη διεθνή επιδίωξη της βιώσιμης ανάπτυξης εν όψει των πιέσεων των κοινωνιών τους θέση για το παγκόσμιο περιβάλλον και των τεχνολογιών και χρηματοδοτικών πόρων που διαθέτουν.*
  - Η Αρχή αποτελείται από δύο σκέλη:
    - η πρώτη αφορά την κοινή ευθύνη των κρατών για την προστασία του περιβάλλοντος
    - το δεύτερο αφορά την ανάγκη να ληφθούν υπόψη οι διαφορετικές συνθήκες που επικρατούν ιδιαίτερα σε σχέση με τη συμβολή του κάθε κράτους στη δημιουργία ενός συγκεκριμένου περιβαλλοντικού προβλήματος και την ικανότητά του να αποτρέψει, να μειώσει ή να ελέγξει μια τέτοια απειλή
-

Καλή γειτονία και διεθνής συνεργασία

- Αρχή 24 της Διακήρυξης της Στοκχόλμης:
  - Διεθνή θέματα που αφορούν την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με πνεύμα συνεργασίας με όλες τις χώρες, μικρές και μεγάλες, επί ίσοις όροις.
  - Η συνεργασία μέσω πολυμερών ή διμερών συμφωνιών ή άλλων κατάλληλων μέσων είναι απαραίτητη για τον αποτελεσματικό έλεγχο, την πρόληψη, τη μείωση και την εξάλειψη των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον που προκύπτουν από δραστηριότητες που ασκούνται σε όλους τους τομείς, με τέτοιο τρόπο ώστε να λαμβάνονται δεόντως υπόψη από την κυριαρχία και τα συμφέροντα όλων των κρατών.
- Αρχή 27 της Διακήρυξης του Ρίο:
  - Τα κράτη και οι άνθρωποι συνεργάζονται με καλή πίστη και σε πνεύμα εταιρικής σχέσης για την εκπλήρωση των αρχών που περιέχονται σε αυτή τη Διακήρυξη και την περαιτέρω ανάπτυξη του διεθνούς δικαίου στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης

Η Αρχή της Βιωσιμότητας

Τι είναι βιώσιμη ανάπτυξη;

- Πρόκειται για την ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες των σημερινών γενεών δίχως να διακυβεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες
  - Καθορίζει την ατζέντα όλων των διεθνών περιβαλλοντικών διαδικασιών σε όλο τον κόσμο εστιάζοντας στις εγχώριες αναπτυξιακές στρατηγικές
-

Η Αρχή της Βιωσιμότητας

Η Αρχή της **Βιωσιμότητας** περιέχει τις ακόλουθες έννοιες:

- Την έννοια της «ανάγκης», ιδίως των βασικών αναγκών των φτωχών κρατών του κόσμου, στις οποίες πρέπει να δοθεί πρωταρχική προτεραιότητα
  - **και**
  - Των περιορισμών που επιβάλλονται, με την εξέλιξη της τεχνολογίας και της κοινωνικής οργάνωσης, στην ικανότητα του περιβάλλοντος να αντιμετωπίσει τις σημερινές και μελλοντικές ανάγκες
-

Ενότητα 4: Η Αρχή της Βιωσιμότητας και Διεθνείς Περιβαλλοντικές Συμβάσεις

- Το 1987, η Έκθεση Brundtland, επίσης γνωστή ως «**Το Κοινό μας Μέλλον**», προειδοποίησε τη διεθνή κοινότητα για την επείγουσα ανάγκη να σημειωθεί πρόοδος ως προς την οικονομική ανάπτυξη που θα μπορούσε να διατηρηθεί δίχως να καταστραφούν οι φυσικοί πόροι ή να υποβαθμιστεί το περιβάλλον.
  - Τον Ιούνιο του 1992, στη **Διάσκεψη Κορυφής του Ρίο** υποστηρίχτηκε ότι *“το δικαίωμα στην ανάπτυξη πρέπει να εκπληρώνεται ώστε να ανταποκρίνεται με δίκαιο τρόπο στις αναπτυξιακές και περιβαλλοντικές ανάγκες των τωρινών καθώς και των μελλοντικών γενεών. Η Βιώσιμη Ανάπτυξη δεν είναι μόνο για το περιβάλλον αλλά για την οικονομία και την κοινωνία”*.
-

Βιώσιμη Ανάπτυξη

- Η αειφόρος ανάπτυξη ή βιώσιμη ανάπτυξη αναφέρεται στην οικονομική ανάπτυξη που σχεδιάζεται και υλοποιείται λαμβάνοντας υπόψη την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα
  - Γνώμονας της αειφορίας είναι η μέγιστη δυνατή απολαβή αγαθών από το περιβάλλον, χωρίς όμως να διακόπτεται η φυσική παραγωγή αυτών των προϊόντων σε ικανοποιητική ποσότητα και στο μέλλον.
-

Βιώσιμη Ανάπτυξη

- Η βιώσιμη ανάπτυξη προϋποθέτει ανάπτυξη των παραγωγικών δομών της οικονομίας παράλληλα με τη δημιουργία υποδομών για μία ευαίσθητη στάση απέναντι στο φυσικό περιβάλλον και στα οικολογικά προβλήματα.
  - Η πράσινη ανάπτυξη ως παράμετρος της αειφόρου ανάπτυξης δίνει προτεραιότητα στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα στα πλαίσια πολιτικών, δραστηριοτήτων και επενδύσεων που συμβάλουν στην προστασία του περιβάλλοντος.
-

Η Αρχή της Βιωσιμότητας – Κύρια Σημεία

- Η Αρχή 27 της Διακήρυξης του Ρίο και το κεφάλαιο 39 της Ατζέντας 21 καλούν ειδικά για την περαιτέρω ανάπτυξη του διεθνούς δικαίου στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης
- Αειφορική διαχείριση των φυσικών πόρων
- Ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής προστασίας και οικονομικής ανάπτυξης
- Δικαίωμα στην ανάπτυξη

Η Αρχή της Βιωσιμότητας – Κύρια Σημεία

- Επιδίωξη για δίκαιη κατανομή των πόρων μεταξύ των τωρινών και μελλοντικών γενεών
- Εσωτερίκευση του περιβαλλοντικού κόστους μέσω της εφαρμογής της Αρχής “ο ρυπαίνων πληρώνει”
- Συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων
- Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΕΙΑ) και πρόσβαση στην πληροφόρηση, προκειμένου να διευκολυνθεί η εφαρμογή της Αρχής σε εθνικό επίπεδο

Η Αρχή της Βιωσιμότητας

Ερώτηση:

Με ποιά μέσα μπορεί να επιτευχθεί η εφαρμογή της Αρχής της Βιωσιμότητας;

Απάντηση:

Συμμόρφωση με τους στόχους και τις διατάξεις που απορρέουν από τις

Διεθνείς Περιβαλλοντικές Συμβάσεις

Διεθνείς Οργανισμοί για το Περιβάλλον

- UNITED NATIONS ENVIRONMENT PROGRAMME (UNEP)
  - COMMISSION ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT (CSD)
  - ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE (ECE)
  - ORGANISATION FOR ECONOMIC COOPERATION AND DEVELOPMENT (OECD)
  - WORLD TRADE ORGANISATION (WTO)
  - THE WORLD CONSERVATION UNION (IUCN)
  - UNITED NATIONS CONFERENCE FOR TRADE AND DEVELOPMENT (UNCTAD)
  - WORLD METEOROLOGICAL ORGANISATION (WMO)
  - WORLD HEALTH ORGANISATION (WHO)
-

Διεθνείς Περιβαλλοντικές Συμβάσεις

- RAMSAR
- CITES
- Bonn
- Berne
- Biodiversity
- Whaling
- Antarctic
- Basel
- Barcelona
- Protection of the world cultural and natural heritage
- Geneva, 1979, on Long-range Transboundary Air Pollution
- Climate Change, 1992, / the Kyoto protocol/greenhouse gas emissions

Διεθνείς Περιβαλλοντικές Συμβάσεις – Θεματικές Ενότητες

- Ατμόσφαιρα
- Ωκεανοί και θάλασσες
- Υδάτινοι πόροι
- Εδάφη
- Διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας
- Επικίνδυνες ουσίες και πρακτικές
- Απόβλητα
- Οι πολικές ζώνες: Ανταρκτική και Αρκτική
- Διεθνές εμπόριο
- Περιβαλλοντική πληροφόρηση
- Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων
- Ευθύνη και Αποζημίωση
- Πνευματική ιδιοκτησία

Συμπεράσματα

- Η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της αναπτυξιακής διαδικασίας και δεν μπορεί να εξετάζεται μεμονωμένα (Αρχή 4 της Διακήρυξης του Ρίο)
- Η προστασία του περιβάλλοντος δεν αντισταθμίζει την ανάγκη για οικονομική ανάπτυξη (ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες)
- Άμεση ανάγκη για μείωση και εξάλειψη των μη αειφόρων μοντέλων παραγωγής και κατανάλωσης

Συμπεράσματα

- Υπάρχει στενός δεσμός μεταξύ της Αρχής της Βιώσιμης Ανάπτυξης και των Αρχών του Διεθνούς Περιβαλλοντικού Δικαίου
- Οι Διεθνείς Περιβαλλοντικές Συμβάσεις αποτελούν τα «νομικά οχήματα» του Διεθνούς Περιβαλλοντικού Δικαίου

Για το σκοπό αυτό...

- Τα κράτη δεν πρέπει να ασκούν το περιθώριο δικαιοδοσίας τους σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αειφορίας σε τέτοιο βαθμό που να ευνοεί την οικονομική ανάπτυξη ή το αντίστροφο
- Η οικονομική ανάπτυξη και η προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να αντιμετωπίζονται ισότιμα αλλά πάντα υπέρ της διατήρησης των φυσικών πόρων και της ευημερίας της ανθρωπότητας

Για το σκοπό αυτό...

- Η εφαρμογή του νόμου απαιτεί ισχυρή πολιτική βούληση
  - Η εφαρμογή των αντίστοιχων νόμων και των αρχών απαιτεί επίσης την ενεργό συμμετοχή και εμπλοκή της κοινωνίας
  - Οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων πρέπει να σχεδιάζουν την ανάπτυξη και το κέρδος με γνώμονα το περιβάλλον και την ευημερία της ανθρωπότητας
-

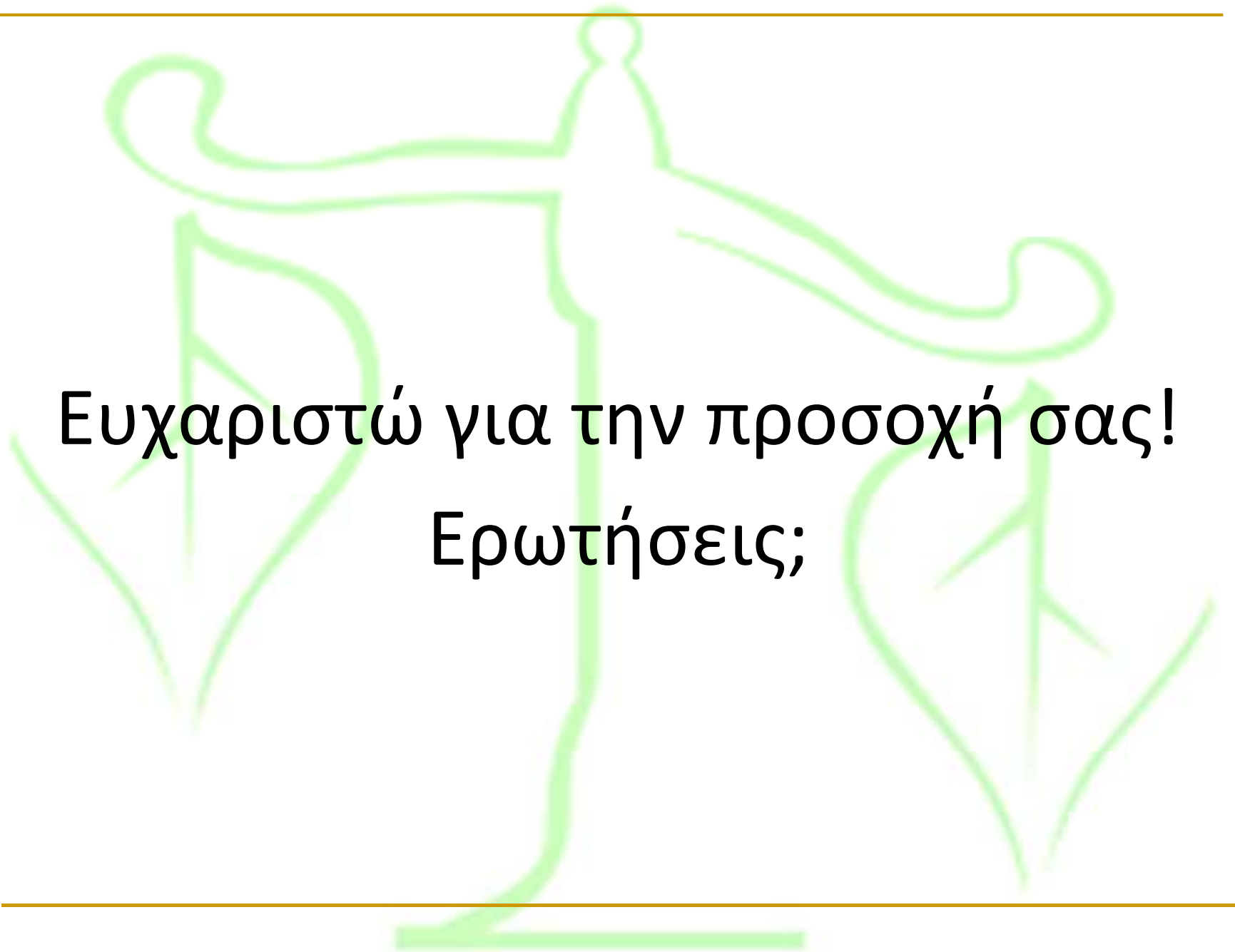
ECOLOGY ~ ECONOMY

*“There's enough on this planet for
everyone's needs but not for everyone's
greed”*

M. Gandhi

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!
Ερωτήσεις;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

**ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ
ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ**

ENVIRONMENTAL CONVENTIONS - UNFCCC

UN Framework Convention on Climate Change

- Sets an overall framework for intergovernmental efforts to tackle the challenge posed by climate change.
- It recognizes that the climate system is a shared resource whose stability can be affected by industrial and other emissions of carbon dioxide and other greenhouse gases.
- The Convention enjoys near universal membership, with 192 countries having ratified.

Under the Convention, governments:

- gather and share information on greenhouse gas emissions, national policies and best practices
- launch national strategies for addressing greenhouse gas emissions and adapting to expected impacts, including the provision of financial and technological support to developing countries
- cooperate in preparing for adaptation to the impacts of climate change
- The Convention entered into force on 21 March 1994.

ENVIRONMENTAL CONVENTIONS – Kyoto Protocol

Kyoto Protocol

- The KP was adopted at the third Conference of the Parties to the UNFCCC (COP 3) in Kyoto, Japan, on 11 December 1997 and entered into force on 16 February 2005 .
- The Protocol requires developed countries to reduce their GHG emissions below levels specified for each of them in the Treaty.
- These targets must be met within a five-year time frame between 2008 and 2012, and add up to a total cut in GHG emissions of at least 5% against the baseline of 1990.
- Review and enforcement of these commitments are carried out by United Nations-based bodies.
- The Protocol places a heavier burden on developed nations under the principle of “common but differentiated responsibilities.”
- It introduces mechanisms to facilitate Member States in the achievement of its objectives (CDM, JI)

ENVIRONMENTAL CONVENTIONS - RAMSAR

RAMSAR Convention on Wetlands (1971)

- There are presently 158 Contracting Parties to the Convention, with 1739 wetland sites, totaling 161 million hectares, designated for inclusion in the Ramsar List of Wetlands of International Importance
- Provides the framework for national action and international cooperation for the conservation and wise use of wetlands and their resources
- Ramsar is the first of the modern global intergovernmental treaties on the conservation and sustainable use of natural resources

---

ENVIRONMENTAL CONVENTIONS - CITES

CITES (the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora)

- CITES was signed on 1973
- Its aim is to ensure that international trade in specimens of wild animals and plants does not threaten their survival
- CITES works by subjecting international trade in specimens of selected species to certain controls. All import, export, re-export and introduction from the sea of species covered by the Convention has to be authorized through a licensing system.

ENVIRONMENTAL CONVENTIONS - CMS

Convention on Migratory Species (CMS)

- CMS (or Bonn Convention) aims to conserve terrestrial, marine and avian migratory species throughout their range.
- Aims at the conservation of wildlife and habitats on a global scale.
- CMS Parties strive towards strictly protecting these animals, conserving or restoring the places where they live, mitigating obstacles to migration and controlling other factors that might endanger them.

ENVIRONMENTAL CONVENTIONS - LRTAP

Convention on Long-range Transboundary Air Pollution (LRTAP)

- Since 1979 the LRTAP has addressed some of the major environmental problems of the UNECE region
- The aim of the Convention is that Parties shall endeavour to limit and, as far as possible, gradually reduce and prevent air pollution including long-range transboundary air pollution.
- Parties develop policies and strategies to combat the discharge of air pollutants through exchanges of information, consultation, research and monitoring.

ENVIRONMENTAL CONVENTIONS - CBD

Convention on Biological Diversity (CBD)

- Adopted at UNCED in Rio in 1992 under the principle of sustainability and the auspices of UNEP
- This pact among the vast majority of the world's governments sets out commitments for maintaining the world's ecological underpinnings as we go about the business of economic development.
- The Convention establishes three main goals:
  - the conservation of biological diversity,
  - the sustainable use of its components, and
  - the fair and equitable sharing of the benefits from the use of genetic resources.